

Nr 11/259/14
LISTOPAD 2014
MIESIĘCZNIK
BEZPŁATNY
ISSN 1426-1987

ECHO KLUCZ

Gazeta samorządowa
dla mieszkańców Gminy Klucze

100 rocznica BITWY POD KRZYWOPŁOTAMI

100-LECIE I WOJNY ŚWIATOWEJ

str. 5

Wyjątkową oprawę miały tegoroczne obchody rocznicowe bitwy pod Krzywopłotami. 9 listopada w Bydlinie upamiętniliśmy setne rocznice – zarówno bitwy jak i wybuchu I wojny światowej.

Zagospodarowane stawy

W październiku i listopadzie zostały zakończone dwie inwestycje przy stawach w Kluczach i Ryczówku. Otoczenie stawów zostało zagospodarowane, zyskując na estetyce i funkcjonalności.

W Ryczówku zagospodarowano staw „Źródła Stok”. Odbudowano zniszczone ogrodzenie i schody, wyremontowano mur oporowy, a także uformowano i wzmocniono skarpy stawu. Na miejscu ustawiono też ławki parkowe i kosze na śmieci. W otoczeniu stawu zasadzono zieleni. Koszt inwestycji to ponad 300 tys. zł. Na to zadanie Gmina Klucze pozyskała 200 tys. złotych dofinansowania.

Druga inwestycja, mająca na celu podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy Klucze, to zagospodarowanie stawu w centrum Klucza. Tutaj również wzmocniono i wyregulowano skarpy stawu okładzinami kamiennymi, ponadto wybudowano chodnik, ogrodzenie i zamontowano elementy małej architektury (ławki, kosze). Teren wokół stawu jest oświetlony i zagospodarowany zielenią. Koszt inwestycji to 365 tys. zł, a pozyskane przez Gminę Klucze dofinansowanie wyniosło 285 tys. zł.

Oba tereny są chętnie odwiedzane przez mieszkańców, a teraz, dzięki inwestycji staną się „przyjaźniejszym” miejscem do rekreacji i wypoczynku rodzinnego.

Inwestycje „**Remont i przebudowa zagospodarowania zbiornika wodnego Źródła „Stok” w miejscowości Ryczówek**” oraz „**Zagospodarowanie otoczenia stawu w Kluczach**” zostały współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Działania 4.13. Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, „Wdrażania lokalnych strategii rozwoju” w zakresie „Odnowa i rozwój wsi” objętego PROW 2007-2013, za pośrednictwem Lokalnej Grupy Działania „Nad Białą Przemszą”.

Klucze - zagospodarowane otoczenie stawu

Staw w Ryczówku

Sesja na zakończenie kadencji

12 listopada w Urzędzie Gminy Klucze odbyła się ostatnia sesja Rady Gminy VI kadencji. W uroczystej sesji uczestniczyli radni, sołtysi oraz kierownictwo Urzędu Gminy. Sesja na zakończenie kadencji 2010 – 2014 była okazją do złożenia podziękowań za współpracę i realizację wspólnych zamierzeń. Podziękowania takie skierowali do obecnych na sali Wójt Gminy Klucze Kazimierz Ściążko, Przewodniczący Rady Gminy Józef Kaczmarczyk oraz reprezentanci rady i sołectw.

XX Międzynarodowy Bieg Szlakiem Walk Legionistów

Narodowe Święto Niepodległości uczciliśmy na sportowo! 11 listopada w Bydlinie po raz 20. odbył się Międzynarodowy Bieg Uliczny Szlakiem Walk Legionistów: Bydlin – Krzywopłoty – Załęże. O biegu czytaj na str. 6. Zapraszamy również do obejrzenia zdjęć w zakładce Galeria na stronie internetowej www.gmina-klucze.pl

Kropla Miłości

Wolontariusze Gimnazjum im. Jan Pawła II w Kluczach przeprowadzili 16 Akcję Zbiórki Krwi "Kropla Miłości". W sobotę 11 października uczestnicy akcji spotkali się w szkole w Kluczach.

Na apel organizatorów odpowiedziało 25 osób, które zostały zarejestrowane, jako dawcy krwi. Część z nich oddała krew, a kilka osób oddało próbki krwi celem rejestracji do banku dawców szpiku kostnego - informuje Anna Bokalska, która koordynuje akcję we współpracy z Magdaleną Nowak i Dariuszem Zubem.

Dziękujemy wszystkim przybyłym na akcję, szczególnie absolwentom naszej szkoły, a także wszystkim, którzy pomogli nam w rozpropagowaniu akcji i włączyli się w niesienie pomocy drugiemu człowiekowi.

Organizatorzy i wolontariusze

WYBORY SAMORZĄDOWE 2014

Według danych opublikowanych przez Państwową Komisję Wyborczą, frekwencja wyborcza w Gminie Klucze w wyborach samorządowych, które odbyły się 16 listopada, wyniosła 45,30%. W obwodach wyborczych w gminie Klucze wydano 5 659 kart do głosowania (ilość uprawnionych do głosowania w gminie Klucze wynosi 12 493 osób). Mieszkańcy wybierali radnych do Rady Gminy Klucze, Powiatu Olkuskiego i Sejmiku Województwa Małopolskiego. Głosowano także w wyborze wójta Gminy Klucze.

W Radzie Gminy Klucze w większości zasiadą nowi radni. Sześciu radnych będzie pełnić mandat radnego po raz kolejny:

RAK Tadeusz Władysław, zgłoszony przez Komitet Wyborczy Wyborców Tadeusza Raka; w okręgu wyborczym nr 1 w Kluczach (Osada oraz Klucze ulice: Osiedlowa, XXX-lecia PRL od nr 1 do nr 9) zdobył 193 głosy,

KRAWCZYK Paweł Waldemar, zgłoszony przez KW Platforma Obywatelska RP; w okręgu wyborczym nr 2 w Kluczach (ulica: XXX-lecia PRL, od nr 10) zdobył 169 głosów,

HAGNO Tomasz, zgłoszony przez Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP, w okręgu wyborczym nr 5, obejmującym Klucze i Bogucin Duży (w Kluczach ulice Bogucińska, Jurajska, Kościelna, Olkuska, Poległych, Polna) zdobył 93 głosy,

SIERKA Maria, zgłoszona przez Komitet Wyborczy Wyborców Gospodarny Samorząd; w okręgu wyborczym nr 8 w Chechle (ulice: Kluczewska, Ogrodzienicka, Wiejska, Pustynna, Plac Partyzantów) zdobyła 141 głosów,

PAŚ Bogusław Józef, zgłoszony przez Komitet Wyborczy Wyborców Ziemia Bydlińska, w okręgu wyborczym nr 13 w Bydlinie zdobył 217 głosów,

ŁADOŃ Halina, zgłoszona przez Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP, w okręgu wyborczym nr 14 w Rodakach zdobyła 230 głosów.

Dziewięciu radnych zasiądzie w radzie na swoją pierwszą kadencję. Są nimi:

WALNIK Iwona Urszula, zgłoszona przez Komitet Wyborczy Wyborców Iwony Walnik; 131 głosów w okręgu wyborczym nr 3 w Kluczach (obejmującym ulice: Zawierciańska, Hardego, Słoneczna, Partyzantów, Dworska, Nowa, Studzienna, Rabsztyńska),

GÓŹDŹ Stanisław, zgłoszony przez Komitet Wyborczy Wyborców Wspólnota Samorządowa Ziemi Olkuskiej; 159 głosów w okręgu wyborczym nr 4 w Kluczach (ulice: Rudnicka, Stawowa, Podgórna, Górna, Dolna, Boczna, Środkowa, Pustynna, Bolesławska, Kręta, Krótka, Łączna, Miodowa, Poczтовая, Szkolna, Gołębia),

GROJEC Marcin, zgłoszony przez Komitet Wyborczy Wyborców "Jaroszwiec dla Wszystkich"; 169 głosów w okręgu wyborczym nr 6 w Jaroszowcu,

GAWRON Jan, zgłoszony przez Komitet Wyborczy Wyborców Wspólnota Samorządowa Ziemi Olkuskiej; 113 głosów w okręgu wyborczym nr 7 w Krzywopłotach,

PIASECKI Janusz Zdzisław, zgłoszony przez Komitet Wyborczy Wyborców Gospodarny Samorząd; 100 głosów w okręgu wyborczym nr 9 w Chechle (ulice: Grabowska, Hutnicza, Leśna, Młyńska, Piaskowa, Poprzeczna, Rodacka, Słoneczna),

PÓLKOSZEK Jerzy Waclaw, zgłoszony przez Komitet Wyborczy Wyborców Wspólnota Samorządowa Ziemi Olkuskiej; 181 głosów w okręgu wyborczym nr 10 obejmującym Kolbark i Cieślin,

SZRENIAWA Piotr Stanisław, zgłoszony przez Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP; 143 głosy w okręgu wyborczym nr 11 obejmującym Kwaśniów Górny i Hucisko,

NOWAK Krzysztof Robert, zgłoszony przez Komitet Wyborczy Wyborców Samorząd OdNowa; 171 głosów w okręgu wyborczym nr 12 obejmującym Kwaśniów Dolny, Golczowice i Zalesie Golczowskie,

PIŁKA Marek Zbigniew, zgłoszony przez Komitet Wyborczy Wyborców Samorząd OdNowa; 207 głosów w okręgu wyborczym nr 15 w Ryczówku.

Głosowanie na kandydatów na wójta nie przyniosło rozstrzygnięcia w pierwszym głosowaniu, przeprowadzonym 16 listopada – żaden z kandydatów nie otrzymał wymaganej większości głosów (więcej niż połowa ważnie oddanych głosów). Do drugiej tury wyborów wójta przechodzą kandydaci, którzy uzyskali największą ilość głosów: **Kazimierz Józef Ściażko** (KW Platforma Obywatelska RP), w pierwszej turze wyborów zdobył 2459 głosy i **Norbert Tomasz Bień** (Komitet Wyborczy Wyborców Samorząd OdNowa; poparcie w pierwszej turze wyniosło 1647 głosów).

Pozostali kandydaci, którzy startowali w wyborach wójta, otrzymali następujące poparcie:

Dąbrowski Krzysztof Stanisław (Komitet Wyborczy Wyborców Wspólnota Samorządowa Ziemi Olkuskiej) 823 głosy,

Michalik Jan Marian (Koalicyjny Komitet Wyborczy SLD Lewica Razem) 176 głosów,

Walnik Marek Jan (Komitet Wyborczy Wyborców Marka Walnika Służba Gminie) 443 głosy

Kaczmarczyk Józef (Komitet Wyborczy Wyborców Gospodarny Samorząd) 1049 głosów.

W chwili oddania gazety do druku nie są znane wyniki II tury wyborów Wójta Gminy Klucze. Więcej informacji o Wyborach Samorządowych, naszych reprezentantach w radzie powiatu oraz o wynikach głosowania do sejmiku - w następnym numerze Echa Klucz.

1914 – BITWA POD KRZYWOPŁOTAMI, WYBUCH I WOJNY ŚWIATOWEJ

Uczciliśmy 100-lecie bitwy

Wyjątkową oprawę miały tegoroczne obchody rocznicowe bitwy pod Krzywopłotami. 9 listopada w Bydlinie upamiętniliśmy setne rocznice – zarówno bitwy jak i wybuchu I wojny światowej. Patronat honorowy nad obchodami objął Prezydent RP Bronisław Komorowski.

Przed częścią oficjalną obchodów, na placu przy pawilonie sportowym można było obejrzeć pokazy kawalerii w wykonaniu Szwadronu Niepołomice. Grupie przewodził kawalerzysta odtwarzający rolę komendanta Legionów Polskich – Józefa Piłsudskiego.

Innym ciekawym punktem programu towarzyszącego obchodom 100 rocznicy bitwy był projekt pt. „Żołnierski posiłek 100 lat później”. W projekcie tym finałem warsztatów kulinarnych i historycznych było przygotowanie żołnierskiej strawy, którą częstowano uczestników obchodów.

Interesująco prezentowała się także wystawa przygotowana w szkole, dokumentująca jej historię. W jednej z sal zgromadzono ekspozycję starych ławek szkolnych, mundurków i pomocy naukowych używanych w początkach szkoły. Zachowała się także oryginalna tablica z nazwą: Publiczna Szkoła Powszechna III stopnia im. Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Główna część obchodów rozpoczęła się w południe koncertem utworów patriotycznych w wykonaniu orkiestr dętych: górniczej i wojskowej, a także pokazem mażorettek „Fantazja” z Ogrodzieńca. Po koncercie, uczestnicy obchodów wyruszyli spod budynku Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Bydlinie, w asyście orkiestry wojskowej na cmentarz parafialny, gdzie została odprawiona msza święta, celebrowana przez Ordynariusza Diecezji Sosnowieckiej ks. biskupa Grzegorza Kaszaka. Wszystkich gości na miejscu uroczystości przywitał Wójt Gminy Klucze Kazimierz Ściażko, który zwracając się do zebranych powiedział m.in.:

Jesteśmy tu z potrzeby serca i niewypowiedzianej wdzięczności dla waleczności żołnierzy legionowych, żywiąc nadzieję, że w przyszłości stać będą tu nasze dzieci. Tak jak my dzisiaj, czcić będą pamięć spoczywających tu bohaterów.

Z kolei Marszałek Województwa Małopolskiego Marek Sowa odczytał list, przesłany przez Prezydenta Bronisława Ko-

morowskiego z okazji uroczystości rocznicowych w Gminie Klucze. Po mszy świętej przedstawiciel Wojska Polskiego odczytał apel poległych, a następnie kompania honorowa oddała trzykrotną salwę na cześć poległych legionistów. Na zakończenie części oficjalnej delegacje złożyły wieńce pod krzyżem – mogiłą, w której pochowano poległych w bitwie legionistów.

Kolejna część uroczystości miała miejsce w auli szkolnej. Tam goście obchodów mogli obejrzeć program poetycko-muzyczny w wykonaniu uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum w Bydlinie. Na scenie wystąpił również chór Ziemia Kluczeńska.

Rafał Jaworski

Obchody zorganizowali: Urząd Gminy Klucze, Gminny Ośrodek Kultury w Kluczach oraz społeczność Bydlina. Partnerem obchodów byli: Małopolski Instytut Kultury oraz Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, który wsparł finansowo uroczystość.

Tak opisywano obchody 2 rocznicy bitwy pod Krzywopłotami w tygodniku społeczno-kulturalnym „NOWOŚCI ILUSTROWANE” (wydawany w Krakowie w latach 1904-1925). Tekst pochodzi z numeru 51 tygodnika, z 1916 roku. Na zdjęciach archiwalnych: 1. Bydlin – uroczystości w 1916 roku, 2. Olkusz – wizyta Józefa Piłsudskiego.

Rocznica bitwy pod Krzywopłotami.

Dnia 19. listopada roku bieżącego jako w drugą rocznicę pamiętnej bitwy pod Krzywopłotami, odbyła się w pobliskim od Olkusza Bydlinie uroczystość poświęcenia pomnika na wspólnej mogile czterdziestu Legionistów polskich, poległych śmiało walecznych w czasie tych krwawych zapasów z odwiecznym wrogiem narodu.

Niestety, fatalna pogoda tego dnia, bo śnieżyca, mróz i gołoledź, a jeszcze w większym stopniu ograniczony chwilowo ruch pociągów na linii kolejowej Granica-Kielce, nie pozwoliły wziąć udziału w podniosłym obchodzie tak wielkiej liczbie przyjezdnych, jakiej olkuski Komitet obchodowy mógł się spodziewać. Mimo jednak tych przeciwności niespodziewanych na uroczystość zjechało się przeszło tysiąc uczestników, między nimi zaś przede wszystkim komendant Piłsudski z małżonką, ksiądz biskup Bandurski, delegacje pułków Legionów polskich, które udział brały w bitwie i liczne delegacje inne, mianowicie: dwóch pułków ułanów c. i k. armii, szereg Kół Ligi Kobiet z Królestwa i Głównego Zarządu z Krakowa (p. Steina), organizacyi ro-

botniczych z Bolesławia, straży ogniowej, Komendy Obwodowej z pułkownikiem Kwiatkowskim na czele, młodzieży, skautów i t. d.

Komendant Piłsudski wraz z księdzem biskupem Bandurskim spędził cały następny dzień (20 listopada) w Olkuszu, zwiedzając miasto (Powiatowy Komitet Ratunkowy, Rada miasta, gimnazjum, szkoła rzemieślnicza), wszędzie owacyjnie witany i otaczany wyrazami czci i uwielbienia. Krótki pobyt drogich gości w tym mieście pozostawił niezatarte wrażenie wśród wszystkich mieszkańców.

Wzniesiony na cześć Legionistów pomnik jest całkowicie wyciosany z miejscowego kamienia, zdobią go marmurowe tablice i piękna naokoło balustrada. Składki na pokrycie kosztów budowy pomnika wciąż napływają (Olkusz, Komitet Ratunkowy) na razie kosztu te pokrył własnym sumptem prezes Komitetu Ratunkowego powiatu olkuskiego, inż. Antoni Minkiewicz, którego pracą i energią pomnik na czas stał na cichym wiejskim cmentarzu, miejscu wiecznego spoczynku poległych za Niepodległość.

BYDLIN. 11 LISTOPADA NA SPORTOWO

XX Międzynarodowy Bieg Szlakiem Walk Legionistów

Narodowe Święto Niepodległości uczciliśmy na sportowo! 11 listopada w Bydlinie po raz 20. odbył się Międzynarodowy Bieg Uliczny Szlakiem Walk Legionistów: Bydlin – Krzywopłoty – Załęże. Do biegu głównego zgłosiło się aż 139 zawodników.

Trasa biegu głównego zaplanowana została na dwóch dystansach – krótszym dla kobiet (8 km) i dłuższym dla mężczyzn (12 km). Oprócz biegu głównego zorganizowano krótsze dystanse dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także dla przedszkolaków (biegi uczniów i przedszkolaków odbyły się na bieżni boiska w Bydlinie).

W klasyfikacji generalnej zwycięzcami biegu głównego zostali: **Łukasz Grajcar** (najlepszy czas w kat. mężczyzn) i **Sylwia Ślęzak** (najlepszy czas w kat. kobiet). Spośród reprezentantów gminy Klucze najlepiej pobiegli **Agata Ciempka** i **Marcin Bierlet** (na zdjęciach obok). W tym roku dodatkowo odbył się także 5-kilometrowy marsz Nordic Walking, w którym najliczniejszą grupą byli członkowie Koła PTTK w Kluczach. Najlepszym czasem w NW może pochwalić się Włodzimierz Rajczyk (reprezentant drużyny Leśna Ludki Żarki Letnisko), a wśród kobiet zawodniczka z naszej gminy – Krystyna Kalarus (Bydlin).

Wójt Gminy Klucze Kazimierz Ściążko składa gratulacje Marcinowi Bierletowi - najlepszemu biegaczowi spośród zawodników z gminy Klucze

Oto zwycięzcy w poszczególnych kategoriach XX Biegu „Szlakiem Walk Legionistów”

M1 Emanuel Wojtacha (IKS Olkusz), **M2** Łukasz Grajcar (Częstochowa), **M3** Zbigniew Kalinowski (Częstochowa), **M4** Arkadiusz Buczyński (Bolesław), **M5** Tadeusz Maj (AZS AWF Kraków), **M6** Zbigniew Pierzynka (Olimpijczyk Moskwa), **K1** Sylwia Ślęzak (Częstochowa), **K2** Monika Kapera (AZS AWF Katowice), **K3** Janina Malska (Pocztowa Grupa Biegowa).

W klasyfikacji LZS (Ludowych Zespołów Sportowych) najlepiej wypadli:

Kobiety: 1. Kamila Barczyk (LKS Kłos), 2. Justyna Pałka (LKS Kłos), 3. Barbara Filo (LKS Kłos).

Mężczyźni: 1. Michał Górkiewicz (LKS Kłos), 2. Michał Gondek (LKS Kłos), 3. Paweł Widłak (LKS Kłos).

W biegu towarzyszącym, w kat. dzieci i młodzieży miejsca na podium zajęli (zachowana kolejność od pierwszego do

trzeciego miejsca, w kategoriach dziewcząt i chłopców):

Przedszkolaki: Emilka Cholewa, Gabrysia Piątek, Rita Basoń oraz Daniel Sojka, Szymon Ładoń, Nikodem Paliński.

Klasy I-II: Helena Jarosz, Zuzanna Kowal, Wiktoria Bakalarczyk oraz Bartosz Płonka, Filip Pudełko, Bartosz Chmiest

Kl. III-IV: Natalia Widłak, Emilia Jezierska, Alicja Wodarska oraz Noel Pilarski, Piotr Brzeziński, Bartosz Płonka.

KL. V-VI: Angelika Niedźwiedź, Wiktoria Tylec, Anna Cabaj oraz Szymon Krawczyk, Bartosz Laskowik, Dawid Sękała.

Gimnazjum: Wiktoria Kłębowska, Dominika Michalik, Patrycja Michalik oraz Daniel Hojka, Kamil Wichary, Dawid Chmielewski.

Agata Ciempka miała najlepszy czas wśród kobiet, reprezentantek gminy Klucze

ECHO KLUCZ

Samorządowy Biuletyn Informacyjny

Wydawca:

Gmina Klucze z siedzibą w Urzędzie Gminy Klucze

Adres Redakcji:

Urząd Gminy Klucze,
ul. Partyzantów 1, 32-310 Klucze
tel. 32 642 85 08 w. 71, echoklucz@gmina-klucze.pl

Redaktor Naczelny:

Rafał Jaworski
Pracownik Referatu Organizacyjnego
Urzędu Gminy Klucze

Druk i skład:

Klucze Poligrafii • www.kluczepoligrafii.pl

Nakład: 1500 egz.

Redakcja zastrzega sobie prawo do redagowania i skracania tekstów.

Gazeta zrzeszona w Polskim Stowarzyszeniu Prasy Lokalnej

Wersje elektroniczne numerów Echa Klucz dostępne na www.gmina-klucze.pl w zakładce Gazeta Samorządowa

PODZIĘKOWANIE

Gminny Ośrodek Kultury w Kluczach składa serdeczne podziękowania za pomoc materialną i finansową, okazaną przy organizacji XX Jubileuszowego Międzynarodowego Biegu Ulicznego „Szlakiem Walk Legionistów”, następującym sponsorom:

– Ex-PRO – Regały metalowe Sebastian Sitkowski
– PERFECT e-line – Adam Świda, Rafał Kowalski
– Velvet Care
– P.P.U.H Patrycja i Paweł – Zofia Rydzki
– Marlibo – Jacek Czekaj

– Maro – Roman Chłosta
– Kurier Team 2000 – Stanisław Chłosta
– Klich&Klich s. c.
– Spółdzielnia Socjalna Opoka
– Sklep Spożywczy Artur Barczyk

KONKURS POD PATRONATEM PREZYDENTA

Opoka – najlepsze przedsiębiorstwo społeczne 2014 r.

Spółdzielnia socjalna OPOKA otrzymała tytuł Najlepszego Przedsiębiorstwa Społecznego Roku 2014. Gala finałowa konkursu odbyła się w Pałacu Prezydenckim w Warszawie.

Prezydent RP Bronisław Komorowski objął patronat honorowy nad konkursem na najlepsze przedsiębiorstwo społeczne roku 2014, a na gali obecna była m.in. małżonka prezydenta, Pani Anna Komorowska. Nagrodę dla najlepszego przedsiębiorstwa społecznego odebrały w Warszawie: Agata Swędziol – prezes „Opoki” i Agnieszka Ścigaj – wiceprez.

Małżonka prezydenta, gratulując finalistom powiedziała m.in., że działalność przedsiębiorców pokazuje, jak można

łączyć sprawy społeczne, biznes, kreatywność i serce.

Jako nagrodę główną w kategorii „Przedsiębiorstwo Społeczne Roku”, spółdzielnia „Opoka” otrzymała 25 tysięcy zł przekazane przez Fundację Credit Cooperatif.

Spółdzielnia Socjalna „OPOKA” jest pierwszym podmiotem ekonomii społecznej, który powstał w ramach Projektu „ABC Gospodarki Społecznej” dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Społeczny). Spółdzielnia jest przedsiębiorstwem społecznym, które wypracowane zyski przeznacza na realizację celów reintegracji społecznej i zawodowej.

Przynane wyróżnienie potwierdza umiejętne łączenie przez „Opokę” profesjonalizmu w działalności gospodarczej z celami społecznymi.

Tytuł Najlepszego Przedsiębiorstwa Społecznego Roku 2014 to prestiżowe wyróżnienie, ale nie jedyne w dorobku „Opoki”. W ub. latach spółdzielnia otrzymała m.in.

- Pierwsze wyróżnienie w Konkursie „Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej” 2011
- Nagrodę Marszałka Województwa Małopolskiego „Kryształy Soli” 2011 w w kategorii „Aktywizacja gospodarcza i obywatelska”
- Nagrodę I stopnia w kategorii: Inicjatywy na rzecz społeczności lokalnych – XII edycja Konkursu „Sposób na sukces” 2011
- Główną nagrodę w Konkursie Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej 2013.

POWIAT. SOŁECTWA KONKUROWAŁY O NAGRODĘ

Finał konkursu „Sołtys Roku”

Agnieszka Ścigaj, sołtys Zalesia Golczowskiego, otrzymała nagrodę za zdobycie II miejsca w konkursie „Ekologiczne Sołectwo Powiatu Olkuskiego”. Spotkanie z laureatami konkursu odbyło się 24 października w Galerii BWA w Olkuszu.

W spotkaniu, podczas którego Starosta Barbara Rzońca wręczyła nagrody laureatom konkursu, uczestniczyli sołtysi, radni powiatowi oraz wójtowie i burmistrzowie, m.in. Wójt Gminy Klucze Kazimierz Ściażko.

Sołtysiem roku został Marian Barczyk z Dłużca (gmina Wolbrom), otrzymując nagrodę w wysokości 5000 zł. Drugie miejsce zajęła Agnieszka Ścigaj, sołtys Zalesia Golczowskiego, która otrzymała dla sołectwa nagrodę 4000 zł.

Laureci konkursu. Z prawej: Agnieszka Ścigaj sołtys Zalesia Golczowskiego. Obok: Wójt Gminy Klucze Kazimierz Ściażko.

Medale dla jubilatów Złotych Godów

Wójt Gminy Kazimierz Ściążko wręczył medale „Za długoletnie pożycie małżeńskie”, nadawane przez Prezydenta RP, osiemnastu parom, które wspólnie przeżyły 50 lat. Na uroczystości, zorganizowanej przez Urząd Stanu Cywilnego, gościły także pary świętujące jubileusze 60-lecia i 65-lecia pożycia małżeńskiego. Wszystkie pary otrzymały listy gratulacyjne i upominki.

Ta wspaniała rocznica to symbol wierności i miłości rodzinnej, to dowód wzajemnego zrozumienia i istoty związku małżeńskiego. Niech ten jubileusz i następne będą przykładem dla przyszłych pokoleń – napisał w liście gratulacyjnym Wójt Gminy Klucze.

ZŁOTE GODY – JUBILEUSZ 50-LECIA POŻYCIA MAŁŻEŃSKIEGO OBCHODZILI:

Kazimiera i Marian Barczyk, Maria i Stanisław Dudzic, Wanda i Bohdan Gawron, Janina i Tadeusz Kalarus (Państwo Kalarus obchodzili rocznicę ślubu 3 października, mąż zmarł 4 października br.), Janina i Kazimierz Kardas, Zofia i Medard Krawczyk, Kazimiera i Wiesław Krzywda, Barbara i Marian Lazurówicz, Janina i Michał Maduzia, Maria i Zdzisław Maruda, Elżbieta i Stanisław Mrówka, Genowefa i Marian Pałka, Wanda i Czesław Plutka, Anna i Ryszard Podgórcy, Danuta i Mirosław Sierka, Zofia i Stanisław Wasil, Leokadia i Marian Wesołowsky, Teresa i Ryszard Ziaja

JUBILEUSZ 60-LECIA POŻYCIA MAŁŻEŃSKIEGO OBCHODZILI:

Zofia i Lucjan Kita, Teresa i Mieczysław Grzanka, Stanisława i Jan Strzałka, Janina i Tadeusz Krawczyk, Krystyna i Tadeusz Sierka, Genowefa i Jerzy Sierka (Państwo Sierka obchodzili rocznicę ślubu 28 sierpnia, mąż zmarł 16 września br.).

JUBILEUSZ 65-LECIA POŻYCIA MAŁŻEŃSKIEGO OBCHODZILI:

Janina i Stefan Kajdan

ŚWIĘTO PRACOWNIKÓW OŚWIATY

Gminny Dzień Edukacji Narodowej

22 października Wójt Gminy Klucze spotkał się z nauczycielami i pracownikami oświaty na uroczystym, gminnym Dniu Edukacji Narodowej.

Na spotkanie do Domu Kultury „Papiernik” w Kluczach, na zaproszenie wójta Kazimierza Ściążko przybyli nauczyciele – czynni zawodowo oraz emerytowani, a także pracownicy administracyjni i obsługi szkół i przedszkoli z Gminy Klucze. Gminne obchody Dnia Edukacji Narodowej były okazją do wręczenia nagród oraz listów gratulacyjnych nauczycielom i dyrektorom szkół za szczególne osiągnięcia i zaangażowanie w pracę dydaktyczno-wychowawczą.

Nagrody Wójta Gminy Klucze otrzymało 16 nauczycieli i 3 dyrektorów szkół: Elżbieta Jaworska – Dyrektor Gimnazjum im. Jana Pawła II w Kluczach, Krzysztof Dąbrowski – Dyrektor Gimnazjum im. Legionistów J. Piłsudskiego w Bydlinie, Katarzyna Seweryn-Haberka – Dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Ryczówku oraz Beata Zub (Przedszkole im. Marii Dąbrowskiej w Jaroszewcu), Renata Dusza (Zespół Szkolno-Przedszkolny w Bydlinie), Mariola Edyta Smętek (Gimnazjum im. Legionistów J. Piłsudskiego w Bydlinie), Jolanta Szczepańska (Przedszkole im. Jasia i Małgosi w Kluczach), Agnieszka Matyszek (Przedszkole im. Jasia i Małgosi w Kluczach), Elżbieta Węglarz (Przedszkole im. Jasia i Małgosi w Kluczach), Danuta Majcherkiewicz (Gimnazjum im. Jana Pawła II w Kluczach), Grzegorz Kaliś (Gimnazjum im. Jana Pawła II w Kluczach), Barbara Załona (Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ryczówku), Anna Wójcik – Kochańska (Zespół Szkolno-Przedszkolny w Chechle), Ksenia Kaziród (Zespół Szkolno-Przedszkolny w Chechle), Maria Drożyńska

(Zespół Szkolno-Przedszkolny w Kwaśniowie Górnym), Halina Cichoń (Zespół Szkolno-Przedszkolny w Kwaśniowie Górnym), Anna Ziaja (Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kluczach), Aneta Miszczyńska (Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kluczach) i Justyna Barczyk (Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kluczach).

Wójt Gminy Klucze wręczył także akty nadania stopnia awansu nauczyciela mianowanego dwóm nauczycielkom: Magdalenie Palskiej z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Chechle i Agnieszce Matyszek z Przedszkola im. Jasia i Małgosi w Kluczach.

List gratulacyjny z okazji otrzymania Nagrody Małopolskiego Kuratora Oświaty odebrała Jolanta Haberka z Gimnazjum im. Legionistów Józefa Piłsudskiego w Bydlinie. Wójt pogratulował także dyrektorom dwóch placówek za wysokie wyniki ewaluacji zewnętrznej: Justynie Wiejaczce – Dyrektor Przedszkola im. Jasia i Małgosi w Kluczach i Renacie Niepsuj – Dyrektor Szkoły Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Rodakach.

Uroczyste spotkanie było także okazją do złożenia życzeń nauczycielkom, które z początkiem tego roku szkolnego odešły na emeryturę: Alinie Konieczniak ze Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Kluczach i Józefie Kamionce z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Bydlinie.

Rafał Jaworski

PODZIĘKOWANIA

Sołtys Agnieszka Ścigaj, w imieniu mieszkańców Zalesia Golczowskiego, składa serdeczne podziękowania dla menedżera Adama Myjkowskiego oraz kierownika zakładu Jaroszewiec Pawła Krawczyka z Cemex Polska, za pomoc w finansowaniu projektu ogrodzenia działki, na której ma powstać świetlica.

SPROSTOWANIE

Szanowni Czytelnicy, w ub. numerze w zestawieniu ewidencji ludności Gminy Klucze, w dwóch miejscach zamiast liczby ludności, pojawiła się data. Błędy te dotyczyły liczby mieszkańców Cieślina – tam pod datą 2011 powinno być 307, a także liczby mieszkańców Kolbarku – tam w 2013 roku liczba mieszkańców wynosiła 511 osób. Przepraszam za błąd.

R. Jaworski

Inauguracja w UTW

17 października w Domu Kultury „Papiernik” w Kluczach odbyła się Uroczysta Inauguracja Roku Akademickiego 2014/ 2015 Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Od bieżącego roku akademickiego Kluczewski Uniwersytet Trzeciego Wieku został objęty patronatem naukowym Społecznej Akademii Nauk, Wydział w Olkuszu.

Uroczystość uświetniły występy dziecięcej grupy baletowej i Uniwersyteckiego Teatru Muzycznego z Klucza.

BYDLIN. WOLONTARIUSZE W AKCJI

Odpowiedzialny kierowca – bezpieczny uczeń

Wolontariusze z Gimnazjum w Bydlinie wraz z opiekunem Beatą Adamską oraz we współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kluczach i Komisariatem Policji w Kluczach przeprowadzili 29 października akcję „Odpowiedzialny kierowca – bezpieczny uczeń”.

W tym dniu patrol policji, którym towarzyszyły wolontariuszki z gimnazjum (Kinga Gomułka, Zuzanna Bromblik, Natalia Paś), kontrolowali kierowców na drodze Bydlin – Wolbrom, aby sprawdzić ich stan trzeźwości oraz wręczyć ulotki, dotyczące ryzyka jazdy po alkoholu. Patrol skontrolował około

100 pojazdów mechanicznych oraz 7 rowerzystów.

Drodzy kierowcy! Nasze życie w waszych rękach! Nie ma promili, nie ma problemu. Kierowco, bądź odpowiedzialny! Spraw, abyśmy mogli czuć się bezpieczni na drodze, którą codziennie pokonujemy – apelują organizatorzy akcji.

Spotkanie hodowców gołębi

W Bogucinie Dużym, 17 października odbyło się uroczyste zakończenie sezonu lotowego gołębi pocztowych PZHGP sekcji Klucze oddz Wolbrom.

W tym sezonie mistrzem sekcji Klucze w lotach gołębi dorosłych (mistrzostwo seria z typowanych do MP) został Tomasz Płowiec. Oto wyniki w pozostałych kategoriach:

Dorośle: Mistrzostwo seria z całości: Bogusław Januszek, Mistrzostwo roczne: Tadeusz Rembelski.

Młode: mistrzostwo seria z typowanych do MP: Jan Stawiarski, młode – mistrzostwo seria z całości: Bogusław Januszek.

Na wręczenie pucharów zaproszono Wójta Gminy Kazimierza Ściażko oraz Zastępcę Wójta Iwonę Szczęch. W podsumowaniu sezonu wzięli udział także: Jerzy Stasiurka – Prezes oddz. Wolbrom i Włodzimierz Łaskawiec – skarbnik Okręgu Katowice Wschód.

Biblioteka na Targach Książki

Na zaproszenie Polskiego Związku Bibliotek, Gminna Biblioteka Publiczna w Kluczach uczestniczyła w 18. Międzynarodowych Targach Książki w Krakowie. Na stoisku GBP swoją twórczość zaprezentowali: Janina Bednarz – autorka tomików poezji „Co mi w duszy gra” i „Z mojego serca”, Janusz Działowicz – redaktor naczelný kwartalnika „Klucz do Wspomnień”, Barbara Litarska – autorka wierszy zawartych

w tomikach poezji „Z poezją przez życie” i „Drzewo życia”. Na stoisku zwiedzający mogli zapoznać się z także z twórczością poetów lokalnych z gminy Klucze: Heleny Zimniak, Bronisławy Tomsia, Kazimiery Janczy i Łukasza Sroki. Można było także zakupić książki Agnieszki Miki „Rody Mauve i Dietłów” i Mariana Zygmunta Maryszewskiego „100 lat Jarosławca” – informuje Elżbieta Szatan, dyrektor biblioteki.

PATCHWORKI I ALEJA LIP

„Kolbarczanki” integrują wieś

Kóło Gospodyń Wiejskich w Kolbarku, jeszcze jako grupa nieformalna (rejestracja stowarzyszenia jest w toku), realizuje dwa projekty dofinansowywane z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich: Patchworkowa „Kolbarczanka” sposobem na integrację wsi (realizacja wrzesień – listopad 2014 r.) oraz „Aleja Wolności” – posadzimy 100 lip na 100 rocznicę wybuchu I wojny światowej (realizacja listopad 2014 r.).

Projekt – Patchworkowa „Kolbarczanka” ma na celu zintegrować mieszkańców Kolbarku pobudzić ich do działania, zaszcześcić w nich ducha kreatywności. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez powrót do rodzinnych tradycji, jakimi było niegdyś szycie na maszynie czy haftowanie. Czynności proste, nie-

stety już prawie zapomniane, a młodzi ludzie zupełnie ich nie znają. Chcemy pokazać młodzieży, że szycie może być dobrą formą twórczego spędzania wolnego czasu – informują realizatorzy projektu.

Drugi z kolei projekt łączy historię z ekologią. Każde drzewo, a będzie

to sto lip, zostanie posadzone w hołdzie osobom zasłużonym w historii, oddanym miejscowości czy regionowi. Dla każdego bohatera będzie posadzona jedna lipa, a w utworzonym 100-stronicowym albumie, każda strona opisywać będzie zasługi tej osoby – informują inicjatorzy akcji.

Aktywny senior

„Strefa Aktywnego Seniora” to projekt ten realizowany przez Stowarzyszenie „Babiniec”, a dofinansowany przez Departament Sportu dla Wszystkich w Ministerstwie Sportu i Turystyki. Działania projektu są już na półmetku.

W czasie jego realizacji odbyły się prelekcje - z dietetykiem i lekarzem rodzinnym - dotyczące chorób wieku senioralnego i zdrowego trybu życia. Seniorzy skorzystają też z porad psychologa.

Odbyły się również zajęcia gimnastyczne - aqua aerobics na basenie w Kluczach i Tai Chi. Na 13 grudnia zaplanowano Dzień Zdrowia, który odbędzie w Szkole Podstawowej w Kluczach (w godz. 9⁰⁰-14⁰⁰). Będzie to finał projektu. W tym dniu seniorzy będą mogli skorzystać z podstawowych badań, porad lekarskich i dietetycznych oraz zajęć gimnastycznych. Do każdej miejscowości naszej gminy dotrze minibus, który bezpłatnie dowiezie seniorów na Dzień Zdrowia – informuje Stowarzyszenie.

Klucz do zdrowia

Od 1 września do 25 października „Grupa 60+” z Klucz realizowała projekt pt. „Seniorzy na rzecz Seniorów – „AKTYWNOŚĆ FIZYCZNA KLUCZEM DO ZDROWIA” współfinansowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020. Projekt polegał na zorganizowaniu kursu nauki pływania na krytej pływalni

oraz wyjazdu do Szaflar na baseny geotermalne. Celem projektu była integracja środowiska 60+ i rozwój aktywności fizycznej. W działaniach uczestniczyło 25 osób. W ramach projektu przeprowadzono trening zdrowotny, który był doskonałym sposobem na przyjemne i pożyteczne spędzanie wolnego czasu i opierał się na ulubionych formach aktywności fizycznej, m.in. pływaniu i ćwiczeniach w wodzie.

KLUCZE. CYKL SPOTKAŃ W BIBLIOTECIE

Dzieliła się pasją

W piątek 17 października w Gminnej Bibliotece Publicznej w Kluczach odbyło się III spotkanie z cyklu „Podziel się swoją pasją”. Gościem była poetka, pisarka, malarka – Barbara Litarska, która opowiedziała zebranych o swojej twórczości literackiej, a także o działalności charytatywnej na rzecz dzieci niepełnosprawnych intelektualnie. Zainteresowani mogli nauczyć się także ciekawej formy sztuki – malowania kwiatami. Warsztaty i gawędę gościa urozmaiciły przyspiewki Koła Gospodyń Wiejskich z Kwaśniowa Górnego.

W filii Gminnej Biblioteki Publicznej w Jarosławcu, w ramach działającego tam Dyskusyjnego Klubu Książki, odbyło się spotkanie z Barbarą Kosmowską, autorką książek dla młodzieży i dorosłych. Tematy jej książek nie są łatwe – przedstawia w nich m.in. problemy społeczne, takie jak alkoholizm, emigracja, samotność, niechciana ciąża.

Spotkanie autorskie odbyło się dzięki współpracy DKK i Biblioteki Wojewódzkiej w Krakowie, w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa. Wydarzenie sfinansowano ze środków Instytutu Książki.

Spotkanie z pisarką

Pieczonki w Kwaśniowie Górnym

Tradycyjne „pieczonki”, zorganizowane przez Koło Gospodyń Wiejskich w Kwaśniowie Górnym, były okazją do podsumowania długoletniej pracy ustępującej przewodniczącej KGW, Józefy Smentek. Gośćmi spotkania byli Pani Poseł Lidia Gądek, Wójt Gminy Kazimierz Ściażko i Zastępca Wójta Ilona Szczęch.

W tym dniu zebrały się wszystkie członkinie Koła, aby w miłej atmosferze, przy pachnącej strawie podziękować swej koleżance za wieloletnie przewodnictwo. Była to zarazem inauguracja działalności nowego zarządu, na czele którego stanęła Zenona Krystyna Mstowska. Oba Paniom życzymy dużo zdrowia, a nowej przewodniczącej wielu nowych inicjatyw i pomysłów.

Ogrodzenie boiska w Kolbarku

W Kolbarku ze środków funduszu sołectkiego wykonano ogrodzenie boiska oraz chwytacze piłek, zamontowane za bramkami. Na zagospodarowanie terenu boiska i zakup wyposażenia sołectwo Kolbark zaplanowało na ten rok kwotę 17 696,98 zł. W listopadzie miał miejsce odbiór techniczny zadania.

Sztuka w plenerze

Przed Domem Kultury „Papiernik” w Kluczach otwarto „Galerię pod srebrnym świerkiem”. Jest to przedsięwzięcie Grupy Artystycznej „9-sił”, która na ten cel otrzymała dotację z programu Działaj Lokalnie VII Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, realizowanego we współpracy z Akademią Rozwoju Filantropii w Polsce i Stowarzyszeniem Forum Oświatowe „KLUCZE”.

Powstały przed budynkiem Domu Kultury „ogród sztuk” to niekonwencjonalne miejsce kontaktu ze sztuką. Stała ekspozycję galerii tworzą ściana płaskorzeźb (masek ceramicznych) oraz rzeźby, wyeksponowane na drewnianych postumentach. Wszystkie prace zostały wykonane przez artystów z grupy „9-sił”, a także przez uczestników zajęć w pracowniach plastycznej i ceramicznej.

Benefis w Jaroszowcu

W sobotę 18 października, w sali widowiskowej Domu Kultury „Hutnik” w Jaroszowcu świętowano benefis Grupy Teatralnej, działającej przy tutejszym Domu Kultury. To już 5 lat działalności grupy. Benefis był finałem projek-

tu „Ani się nie obejrzelśmy, a to już 5 lat” realizowanego w programie Działaj Lokalnie". Zapraszamy do obejrzenia zdjęć z tego wydarzenia na stronie internetowej Gminy Klucze w zakładce Galeria.

Wystawa o Legionach

W Domu Kultury "Papiernik" w Kluczach prezentowano wystawę "Zagłębiacy i Ślązacy w Legionach Polskich".

Otwarcie wystawy uświetnił program artystyczny o charakterze patriotycznym, przygotowany przez zespół "Ogniki" i grupę teatralną "Raz-Dwa-Trzy" z GOK w Kluczach wraz z instruktorami: Justyną Gomułką-Błaszczuk i Zdzisławem Duszą. Otwarcie wystawy zgromadziło wielu gości, m.in. przedstawicieli samorządu, młodzież szkolną, nauczycieli oraz przedstawicieli PTTK – Koło w Kluczach i Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

W ub. miesiącu przedstawiliśmy wykonawców koncertu „Piękna, Niepodległa”, który odbył się w Kluczach w ramach projektu związanego z obchodami 100-lecia I wojny światowej. Jeden z utworów zaprezentowanych na koncercie, zatytułowany „Marszałek Piłsudski”, został napisany przez Marię Sierkę i wykonany przez Koło Gospodyń Wiejskich z Chechła, na melodię „Wojenko, wojenko”. Prezentujemy go Państwu.

Nasz wielki marszałku, Piłsudskim nazwany,
któryś przez legiony, któryś przez legiony
był umiłowany.

Dałeś Polsce wolność, zerwałeś kajdany,
a okupant moskal, a okupant moskal
został hen przegnany.

Po latach niewoli Polska zaistniała,
a iskra nadziei, a iskra nadziei
otuchy dodała.

Na Kluczewskiej ziemi pod Krzywopłotami
biłeś się z moskalem, biłeś się z moskalem
stoczyłeś bój krwawy.

Dziś setną rocznicę walk tych obchodzimy
i jesteśmy dumni, i jesteśmy dumni,
że tutaj żyjemy.

Święto Organizacji Pozarządowych

Szesnaście organizacji – w tym kluby, stowarzyszenia i Koła Gospodyń Wiejskich – wzięło udział w „Święcie Organizacji Pozarządowych”, które odbyło się w sobotę 11 października na placu przy Domu Kultury w Kluczach. Na wydarzenie zapraszali Wójt Gminy Klucze i Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych w Krakowie.

Koła Gospodyń Wiejskich i stowarzyszenia częstowały wszystkich gości święta pysznymi potrawami, przekąskami i wypiekami. Z kolei na in-

nych stoiskach przygotowano wiele atrakcji, głównie dla dzieci. Sporym zainteresowaniem cieszyły się takie propozycje, jak konkurencja łowienia za pomocą zabawkowych wędek... drewnianych ryb „pływających” na dnie pontonu wypełnionego wodą, gra w krykieta, malowanie błyszczącym, kolorowym piaskiem pustynnych pejzaży, a także malowanie twarzy. Można było także obejrzeć wystawę fotografii zatytułowaną „Klucze dawnej i dziś” (przygotowaną przez Koło PTTK w Kluczach), a chętni poznania tajników Nordic Walking mogli skorzystać z treningu, który poprowadził Grzegorz Kaliś z UKS Klucze. „Święto Organizacji Pozarządowych” zakończył koncert plenerowy chóru „Ziemia Kluczeńska”.

W „Święcie Organizacji Pozarządowych” uczestniczyli: Koła Gospodyń Wiejskich z Klucza, Rodaka, Huciska oraz Kwaśniowa Dolnego i Kwaśniowa Górnego, a także stowarzyszenia i kluby – Stowarzyszenie Forum Oświatowe „Klucze”, Stowarzyszenie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego „KLUCZ”, Stowarzyszenie „BABINIEC”, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne – Warsztaty Terapii Zajęciowej, Stowarzyszenie „Jurajska Wioska Rodaki”, Stowarzyszenie „Polska Sahara”, PTTK Koło Klucze, Uczniowski Klub Sportowy w Kluczach, Uczniowski Klub Sportowy w Rodakach, Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Nad Białą Przemszą” i Stowarzyszenie Turystyczno – Wędkarskie „Biała Przemsza”.

100 rocznica bitwy pod Krzywopłotami

100-LECIE I WOJNY ŚWIATOWEJ
Bydlin 9 listopada 2014

